

Motion till riksdagen 2009/10:N17

av **Sven Bergström (c)**
med anledning av prop. 2009/10:172

Kärnkraften – förutsättningar för generationsskifte

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar i enlighet med vad som anförs i motionen om att förbudet mot att uppföra nya reaktorer inte ska upphävas under mandatperioden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statligt stöd för kärnkraft, i form av direkta eller indirekta subventioner, inte kan påräknas och att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning eller andra åtgärder i detta syfte.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att, enligt intentionerna i regeringens energioverenskommelse, obegränsat skadestånds- och kostnadsansvar ska gälla för eventuella olyckor inklusive hälsoeffekter vid svenska kärnkraftverk.

Motivering

Partiledarna inom allianspartierna gjorde i februari 2009 en omfattande överenskommelse om energipolitikens långsiktiga inriktning. Tyngdpunkten i överenskommelsen som resulterat i ett flertal propositioner till riksdagen har en tydlig inriktning mot en långsiktigt hållbar försörjning där effektivare energianvändning samt tillförsel av förnybar, miljöanpassad energi kommer att spela en allt större roll och kärnkraften en allt mindre roll, genom att inga statliga subventioner framgent ska få förekomma för att bygga ny kärnkraft.

Det offensiva målet är att Sverige år 2020 ska använda hela 50 % förnybar energi och 2030 enbart ha fordon som inte behöver fossila bränslen som drivmedel. Detta är mycket långtgående offensiva mål som gör att Sverige vid

Fel! Okänt namn på

en internationell jämförelse intar en ledande position i arbetet med att ställa om till ett långsiktigt hållbart samhälle.

De tre utgångspunkter som regeringen anger för energi- och klimatpolitiken, ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet, är bra. Men för att leva upp till dessa tre kriterier kan vår elförsörjning inte vila främst på vattenkraft och kärnkraft. Det måste till ett tredje ben, bestående av förnybara energislag som vindkraft, biobränsleeldad kraftvärme m.m. Kraftvärmens har successivt byggts ut under senare år och nu kommer också vindkraften på bred front runt om i landet med en fördubblad andel bara under det senaste året.

Kärnkraftens historia

När det gäller kärnkraften har Sverige genom ett starkt statligt engagemang byggts fast på ett olyckligt sätt vid detta riskfyllda energislag. Kärnkraften är förknippad med risker och miljöproblem av en särskild dignitet allt från uranbrytningen till den slutförvaring av det radioaktiva avfallet som ännu inte fått någon slutlig och säker lösning.

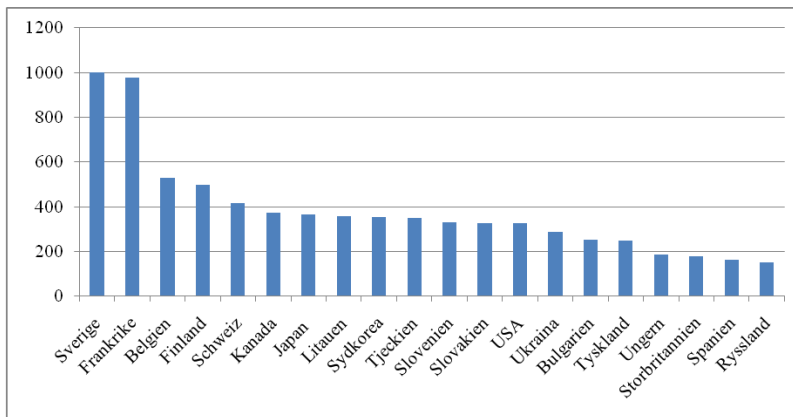
De båda olyckorna i Harrisburg och Tjernobyl blev obehagliga påminnelser om att radioaktiva utsläpp med förödande konsekvenser också kan drabba kärnkraften. Också i Sverige har vi varit nära en stor olycka med risk för härdsmlta så sent som den 25 juli 2006 då "incidenten" i Forsmark inträffade.

Folkomröstningen 1980 gav ett entydigt besked om att svenska folket ville avveckla kärnkraften. Folkomröstningen fullföljdes med ett riksdagsbeslut om avveckling, där sista reaktorn skulle vara avvecklad 2010. Men ännu har bara Barsebäcksreaktorerna 1 och 2 tagits ur drift, och effekten har skruvats upp i kvarvarande reaktorer.

Sverige är dess värre det land i världen i dag som fortfarande har det allra största beroendet av kärnkraften, räknat per invånare. Och detta trots vår rika tillgång till biobränslen och redan utbyggd vattenkraft. Därför är det välkommet att också regeringen nu framhåller behovet av att successivt göra oss allt mindre beroende av kärnkraften.

Fel! Okänt namn på

Länder i världen med mest installerad kärnkraftskapacitet/miljon invånare, MWe

Källor: Nuclear Energy Agency och <http://www.world-nuclear.org>.

Inga subventioner till kärnkraft

En central punkt i regeringens energiöverenskommelse är att inga statliga subventioner direkt eller indirekt ska få användas för att stötta nya kärnkraftsreaktorer. Erfarenheter från runt om i världen visar att utan statligt stöd i en eller annan form så blir ny kärnkraft en ekonomisk omöjlighet. Såvitt bekant finns inte något exempel i världen i modern tid där privata aktörer själva finansierat kärnkraftsbyggen.

Detta bekräftades också av den brittiske professorn i energipolitik Stephen Thomas i en artikel i tidningen Dagens industri den 16 mars. Han skrev där att "utan subventioner, statliga garantier eller möjligheter att skjuta över de höga kostnaderna på någon annan aktör, har ny kärnkraft visat sig vara en ekonomisk omöjlighet." Han hänvisar bl.a. till de enda två kärnkraftsreaktorer som påbörjats i Europa under senare tid, Olkiluoto i Finland och Flamanville i Frankrike. I båda fallen har byggena i stället för mönster blivit rena monsterprojekt både ekonomiskt och tidsmässigt.

I USA är situationen för kärnkraften också mycket dystert. När president Obama efter mer än 30 år utan nya kärnkraftkraftverk nu överväger frågan igen, så är det endast med löften om stora statliga garantier som det går att uppbåda något intresse för saken.

Enligt en analysrapport från Citigroup Global Markets den 9 november 2009 om kärnkraft världen över, är det "extremt osannolikt att privata företag skulle vilja ta risken att bygga nya reaktorer om de inte får stöd av staten". Man går så långt att man talar om kärnkraftens risker i alla led som "corporate killers" (företagsdödare).

Mot bakgrund av att det har visat sig omöjligt att bygga kärnkraft någonstans i världen utan statliga subventioner kan det synas vara närmast en akademisk fråga om det formellt finns ett förbud mot att bygga eller inte. Det blir

Fel! Okänt namn på

ändå inget byggt. Knappast någon kan tro att Sverige skulle bli det första land i världen där kärnkraft kan byggas utan statligt stöd.

Vallöften ska hållas

Partierna inom Allians för Sverige gav ett tydligt ett löfte i valmanifestet den 23 augusti 2006: "Förbudet att uppföra nya reaktorer kommer inte att upphävas under mandatperioden." Vallöften ska som regeringen eftersträvat på andra politiska områden fullföljas, inte brytas. Därför måste också detta löfte hållas.

Detta kan hanteras så att frågan om förbudets vara eller inte vara får tas upp på nytt efter valet i höst. Ett annat alternativ är att ett ikraftträdande av ett borttaget förbud flyttas fram till den 1 januari 2011 så att väljarna i valet 2010 kan väga in också denna fråga i sitt val.

Behov av lagstiftning

När nu den svenska regeringen ger besked om att man inte i fortsättningen vill ha något statligt stöd till kärnkraften är det ett välkommet besked. För att säkerställa att denna utfästelse ska stå sig över tiden är det dock enligt min mening angeläget att riksdagen tydliggör alliansens överenskommelse.

Detta kan bäst ske genom att riksdagen tillkännager som sin mening att regeringen till riksdagen ska återkomma med förslag till lagstiftning eller andra åtgärder. Här bör framgå att inget som helst statligt stöd, aktieägartillskott och inga som helst garantier eller subventioner får förekomma, vare sig direkt eller indirekt, för att bygga nya kärnkraftsreaktorer i Sverige eller andra länder.

Det bör även klargöras att några direkta eller indirekta statliga subventioner inte får ges till den som avser att vidta åtgärder vid en befintlig kärnkraftsreaktor för att höja effekten i reaktorn, upprätthålla säkerheten eller fortsätta driften av den.

Hindret att använda statliga krediter, garantier eller statliga medel i övrigt bör gälla för både statliga och privata aktörer, dvs. regleringen blir neutral i förhållande till aktörerna i kärnkraftsindustrin.

Obegränsat ekonomiskt ansvar

Utöver vad som ovan berörts fanns i regeringens energiöverenskommelse också ett besked om att ett obegränsat ekonomiskt ansvar skulle åläggas innehavare av kärntekniska anläggningar. De förslag som redovisas i propositionen innebär förvisso en avsevärd skärpning jämfört med dagens regelverk men

Fel! Okänt namn på

har ändå tolkats som begränsade då svensk lagstiftning inte tillåter s.k. ansvarsgenombrott i moderbolagen i likhet med vad som gäller i Tyskland.

I propositionen föreslås att innehavare av kärnkraftsreaktorer ska finansiera ansvaret upp till 1 200 miljoner euro. Mellan 1 200 och 1 500 gäller särskilda regler i enlighet med den reviderade Pariskonventionen och dess tilläggskonvention.

Utöver dessa 1 500 miljoner euro motsvarande ca 15 miljarder kronor ska företaget självt stå för s.k. obegränsat skadeståndsansvar. För att detta inte ska bli en regel utan praktisk verkan är det nödvändigt att tydliggöra storleken på detta åtagande. Regelverket måste ge tydligt besked om att det inte finns någon övre gräns för när det ekonomiska ansvaret efter en olycka upphör.

Det framgår av propositionen att regeringen föreslås få meddela föreskrifter om att ett tillstånd ska förenas med de villkor som behövs för att säkerställa det ansvar och de skyldigheter som följer av atomansvarighetslagen. Denna reglering kommer att gälla det ökade skadeståndsansvaret, inklusive det obegränsade ansvaret, när den reviderade Pariskonventionen träder i kraft.

Den nya regeln ökar kraven på tillståndshavaren, som på ett trovärdigt sätt måste kunna visa att denne antingen direkt, t.ex. genom ett tillräckligt aktiekapital eller genom åtaganden av högsta moderbolaget i den koncern tillståndshavaren kan tillhöra, har den finansiella kapacitet som krävs för att på ett uthålligt sätt uppfylla de krav som ställs.

Riksdagen bör därför ge regeringen tillkänna i enlighet med intentionerna i regeringens energiöverenskommelse att ett obegränsat skadestånd- och kostnadsansvar ska gälla för eventuella olyckor inklusive hälsoeffekter vid svenska kärnkraftverk.

Stockholm den 14 april 2010

Sven Bergström (c)